

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-249>

**EXPORT POTENTIAL OF FERGANA REGION
AND FACTORS AFFECTING IT**

**ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИ
ВА УНГА ТАЪСИР ҚИЛУВЧИ ОМИЛЛАР**

Khasanov J. A.

*Graduate department Economy
(by industries and sectors)
Fergana state university
Fergana, Uzbekistan*

Хасанов Ж. А.

*Фарғона давлат университети
Магистратура бўлими Иқтисодиёт
(тармоқлар ва соҳалар бўйича)
ўнналиши 2-босқич магистранти
Фарғона, Ўзбекистон*

Фарғона вилояти ҳудудий-маъмурий жиҳатдан 4та шаҳар (Фарғона, Марғилон, Қўқон ва Қувасой) ва 15та туман (Бешарик, Боғдод, Бувайда, Данғара, Ёзёвон, Олтиариқ, Қува, Қўштепа, Риштон Сўх, Тошлок, Ўзбекистон, Учқўприк, Фарғона ва Фурқат)ни ўз ичига олади. Минтақанинг иқтисодий салоҳияти, энг аввало, унинг географик ўрни ва демографияси билан тавсифланади [13].

2021 йилда вилоятда ўрғача доимий аҳоли сони 3 765 минг кишидан зиёдни ташкил қилди. Бу эса мамлакат аҳолисининг 11,2 фоизига¹ тўғри келади. Меҳнат ресурслари сони 2 359 минг кишига тенг келиб, бу республикадаги мавжуд меҳнат ресурсларининг 10,9 фоизини ташкил этади. Меҳнат ресурслари сони янги иш ўринларини ташкил қилишга нисбатан юқори суръатларда ўсмоқда. Бу эса ўз навбатида минтақада ишчи кучи салоҳияти юқори эканлиги ва ундан экспорт имкониятларини кенгайтиришда оқилона фойдаланиш лозимлигини англатади.

Умуман олганда, минтақада аҳоли кўп, ер-сув манбалари эса чекланган. Айнан шундай номувофиқлик минтақанинг асосий ижтимоий-иқтисодий муаммоларини келтириб чиқаради. Энг муҳими – бу ерда аҳоли бандлигини яхшилаш, минтақавий меҳнат бозорини шакллантириш, кўшимча иш ўринларини яратиш, иқтисодий ётти юксалтириш негизида ижтимоий ривожланишни таъминлаш зарур [3].

2021 йилда Фарғона вилояти ялпи ҳудудий маҳсулоти (ЯҲМ) 47,3 трлн сўмга етди (2020 йилга нисбатан 8 % га ўсди) ва бу

¹ Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари.

кўрсаткич Ўзбекистон Республикаси ялпи ички маҳсулоти ҳажмининг 6,4 %идир. (1-расм).

1-расм. Фарғона вилояти ялпи ҳудудий маҳсулоти динамикаси

Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари

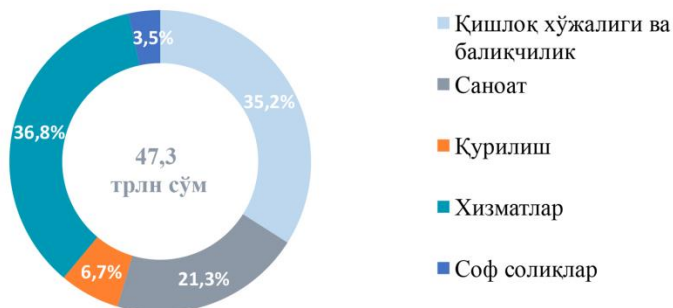
Аҳоли жон бошига ЯҲМ 12,3 млн сўм, аҳоли жон бошига реал даромад 9,9 млн сўм, асосий воситаларга инвестициялар ҳажми 12,9 трлн сўмни ташкил этди (1-жадвал).

Фарғона вилоятининг макроектисодий кўрсаткичлари

	2016 факт	2017 факт	2018 факт	2019 факт	2020 факт	2021 факт	2022 прогноз	2023 прогноз
Аҳоли сони, минг киши	3 505,3	3 564,8	3 620,2	3 683,3	3752,0	3 820,0	3 934,3	3995,9
ЯХМ, трлн сўм	18,1	20,8	27,7	32,7	37,6	47,3	53,2	62,0
Аҳоли жон бошига ЯХМ, млн сўм	5,1	5,8	7,6	8,8	9,9	12,3	13,5	15,5
ЯХМ динамикаси, %	105,4	98,9	107,4	104,4	104,9	108,0	107,3	107,6
Аҳоли жон бошига реал даромад, млн сўм	4,7	5,1	6,1	7,1	7,9	9,9		
Асосий воситаларга инвестиция ҳажми, трлн сўм	2,6	3,0	5,5	8,7	11,0	12,9	15,6	18,5

Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари

ЯХМнинг асосий қисми қишлоқ хўжалиги ва балиқчилик (35,2 %), саноат (21,3 %), қурилиш (6,7 %), хизматлар (36,8 %) ва соф солиқлар (3,5 %) ҳиссасига тўғри келади (2-расм). Минтақа экспорт салоҳиятини белгилаб берувчи тармоқларидан бири саноатдир. 2021 йилда вилоятда саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 27,8 трлн сўмга етиб, бундан 6,1 трлн сўмлик (21,7 %) маҳсулот экспортга йўналтирилган.

2-расм. Фарғона вилояти ЯХМ таркибий қисми

Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари

2021 йилда Фарғона вилоятида экспорт ҳажми 0,8 млрд. АҚШ долларини ташкил этди. Бу кўрсаткич 2020 йилга нисбатан 42,9 %га ўсди. Унинг республика ялпи экспортидаги улуши 3,7 % (2020 йилда 3,3 %)га тенг бўлди (3 – расм).

3-расм. Фарғона вилоятининг 2021 йилдаги экспорти таркиби

Ўзбекистон Республикаси Давлат Статистика қўмитаси маълумотлари

Экспорт салоҳиятини оширишга бевосита таъсир этувчи омиллардан бири кадрлар таркибидир. Бу ерда сўз экспортёр корхоналарнинг замонавий илғор техника ва технологиялар билан

ишлай оладиган етук ҳамда малакали кадрлар билан таъминланганлик даражаси хакида боради. Чунки, хозирги кунда жаҳон бозорида жуда ҳам кучли рақобат шаклланган, маҳсулот ва хизматлар ишлаб чиқарадиган техника ва технологиялар эса кун сайин такомиллашиб бормокда. Бу эса ўз навбатида миллий ишлаб чиқарувчиларни янгиликлардан доимо бохабар бўлиш билан бирга уларни тез фурсатларда ишлаб чиқариш жараёнига тадбиқ қилишни ҳам тақозо қилади. Натижада эса, миллий маҳсулотларнинг халқаро миқёсда рақобатбардошлиги ошиб, мамлакат экспорт салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон Фармони, 28.01.2022.

2. Xolmatov, B., & Isakov, M. (2018). Ишлаб чиқариш ташкилий-ҳуқуқий асосларини янада такомиллаштиришнинг тежамкорликка таъсири. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, (3), 143–151.

3. Kholmatov, B. A. (2020). Development Of The Saving Factor In The Agriculture Of Uzbekistan. *The American Journal of Management and Economics Innovations*, 2(12), 23–26.

4. Холматов, Б. А. (2019). Қишлоқ хўжалигида тежамкорлик омилни ривожлантириш бўйича турли даражадаги чора-тадбирларни ўзаро мувофиқлаштириш. Архив научных исследований.

5. Arzimatov, B., & Kholmatov, B. (2021). Small business and entrepreneurship development-a main criteria of the country's economic growth. *Архивариус*, 7(2 (56)), 60–62.

6. Холматов, Б. А., & Ахмадалиев, Д. Х. (2020). Особенности финансирования инвестиционной деятельности в регионах. Минтақа иқтисодиётини инвестициялашнинг молиявий-ҳуқуқий ва инновацион жиҳатлари (pp. 232–237).

7. Исмоилова, С. Я. (2020). Financial control over the local budget funds and assessment of its effective usage. *Экономика: анализы и прогнозы*, (7–8), 69–73.

8. Исмоилова, С. Я. (2022). Маҳаллий бюджетлар маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлашнинг замонавий йўналиши. *Scientific progress*, 3(2), 645–650.

9. Rahmonaliyevich, K. D. (2020). Choosing the optimal rule of monetary policy, taking into account changes in the main macroeconomic

indicators. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*. 10(12), 1351–1356.

10. Хакимов, Д. Р. (2019). Стратегические задачи по развитию государственно-частного партнерства. *Образование и наука в России и за рубежом*, (16), 158–161.

11. www.lex.uz

12. www.mift.uz

13. www.stat.uz

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-250>

HOW TO BREAK THE CHAIN OF PROBLEMS IN EDUCATION?

Khasanov U.

Master's student

ISMA University Business Administration

For over the years of independence the Republic of Uzbekistan has carried out fundamental, structural and substantive reforms that have encompassed all levels of education system and its components, which were aimed at ensuring its compliance with the long-term objectives and interests of the country, modern requirements, as well as international standards. The appropriate legal framework reforming this sector was created, which defined as a priority the growth of investment, as well as the investments in human capital, training of educated and intellectually developed generation, which is the crucial asset and a decisive force in the achievement of democratic development, modernization and renewal, ensuring stable and sustainable growth of the economy.

At the initiative of the President of the Republic of Uzbekistan two important laws – "On Education" and "On the National program for personnel training" were adopted, which laid a solid foundation for the creation of a harmonious system of continuous education of the modern type. As the result of their implementation in short historical period radical transforms happened not only in the form but in essence of the education system of the country.

Today, thanks to the consistent implementation of the provisions of these laws in the country, the national model of personnel training has been